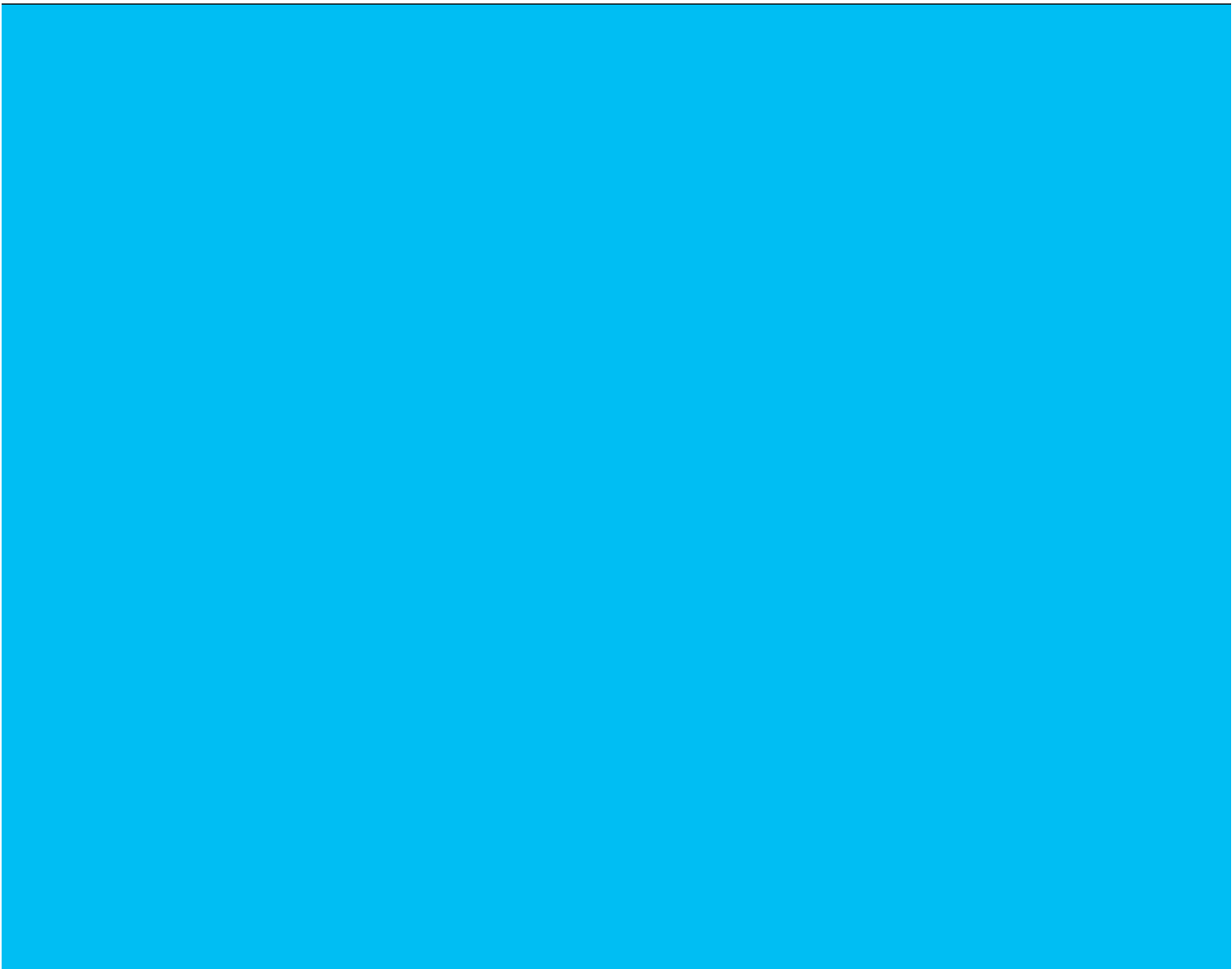

DE STAAT VAN DE RECHTSHANDHAVING SINT MAARTEN 2017

DE STAAT VAN DE RECHTSHANDHAVING SINT MAARTEN 2017

Raad voor de rechtshandhaving
April 2018

Staat van de rechtshandhaving Sint Maarten

Naast de inspectierapportages die de Raad voor de rechtshandhaving ('Raad') produceert, brengt de Raad jaarlijks de Staat voor de rechtshandhaving uit ('Staat') in respectievelijk Sint Maarten, Curaçao en Caribisch Nederland. Deze Staat geeft de gelegenheid om een meer overkoepelend beeld te schetsen van de rechtshandhaving in het algemeen, op grond van eerdere onderzoeken en onderzoek-overstijgende informatie. De Staat wordt zowel aan de ministers van Justitie als aan de parlementen van de landen aangeboden.

In mei 2017 bracht de Raad voor wat betreft Sint Maarten een zeer uitgebreide Staat van de rechtshandhaving 2016 uit. Die Staat diende als ijkpunt voor de rechtshandhaving, waarbij de Raad het gehele functioneren van de justitiële keten onder de loep heeft genomen aan de hand van een normatief kader. Daaruit volgde dat het functioneren van de rechtshandhaving en knelpunten van structurele aard daarbinnen, zijn terug te brengen tot 17 factoren. De Raad heeft op basis van die factoren het functioneren beoordeeld. De uiteindelijke conclusies maakten duidelijk dat het functioneren overwegend onder de maat is. Alhoewel er binnen de organisaties met veel inzet en toewijding wordt gewerkt aan het op peil brengen en verbeteren van het functioneren, ontbreekt het doorgaans aan middelen, capaciteit en voorzieningen.

Wanneer er op basis daarvan wordt gekeken naar het perspectief van de rechtshandhaving 2017, wordt al snel duidelijk dat de situatie en uitgangspositie er voor Sint Maarten niet beter op is geworden. De conclusies die de Raad over de periode 2010-2016 trok, gelden voor 2017 helaas onverkort. Met name het gebrek aan middelen is groter geworden, met directe negatieve gevolgen op het gebied van capaciteit en voorzieningen. Het zicht op verbetering is daarmee nog ver weg. Wel wordt er in het kader van de wederopbouw aandacht besteed aan de rechtshandhaving, waarmee er mogelijk kansen liggen voor verbetering. Echter moet tegelijk wel beseft worden dat de structurele problematiek al (ver) voor de wederopbouw speelde. In het jaar 2017 zijn zeker stappen vooruit gezet, echter is in het derde kwartaal van dat jaar de kwetsbaarheid van de rechtshandhaving op Sint Maarten op een zeer confronterende manier nogmaals naar voren gekomen. De Raad benadrukt dan ook het belang van de structurele aanpak voor de verbetering van de rechtshandhaving, en volstaat in dat kader met de verwijzing naar de bevindingen en conclusies in de Staat van vorig jaar.

Het vermogen van de instanties

De Raad acht het van belang om stil te staan bij een aantal belangrijke ontwikkelingen die zich vanwege de passage van de orkanen heeft voorgedaan. De passage van de orkanen, met name de orkaan Irma, heeft Sint Maarten binnen een paar uur in een rampgebied veranderd. In de uren en dagen erna, hebben zich extreme situaties voorgedaan op het gebied van de handhaving van openbare orde en veiligheid. De kern van de rechtshandhaving zag zich geconfronteerd met een situatie waarop het totaal niet voorbereid was. Met een hoog improviserend vermogen en samenwerking, hebben de handhavende instanties binnen korte tijd een voor die bijzondere omstandigheid benodigde aanpak opgesteld. Met zeer beperkte middelen waren zij er toe in staat om de chaos en wanorde te herstellen, nadat de nodige militaire bijstand en politieke bijstand vanuit de andere landen werd verschaft. De Raad heeft daarmee een positief beeld over het vermogen van deze organisaties om ad hoc onder zulke omstandigheden samen te werken en resultaten te boeken. Dit is op zichzelf reeds bewonderenswaardig.

Van de bestuurlijke overheid en diens rol in de rampencoördinatie valt helaas niet hetzelfde te zeggen. Het Land Sint Maarten heeft aangetoond volstrekt niet voorbereid te zijn geweest op een ramp van dit kaliber. Ondanks de magnitude van de ramp op zichzelf, waartegen het vrijwel onmogelijk is om volledig te zijn voorbereid, mag er wel degelijk verwacht worden dat er een infrastructuur is waarop geleund kan worden. Voorbereiding, rampencoördinatie en hulpverlening bleken verre van optimaal. Desondanks heeft het bevoegd orgaan ervoor gekozen pas in een zeer laat stadium, vier dagen na de ramp, de noodtoestand uit te roepen. Dat terwijl er reeds voor de orkaan aanleiding was om van deze bevoegdheid gebruik te maken. Alhoewel het moeilijk meetbaar is, zijn de gevolgen voor de rechtsorde, het welzijn van de bevolking en schade aan de economie daardoor naar het oordeel van velen, vele malen groter geweest dan wanneer de benodigde voorbereiding had plaatsgevonden en beslissingen (tijdig) waren genomen.

De Raad beveelt aan dat alle (samenwerkende) organisaties binnen de rechtshandhaving en rampencoördinatie hun plannen evalueren. Voorzover er geen plannen zijn, dienen die gemaakt te worden. In het kader van het onderzoek naar de infrastructuur en veiligheid op St. Maarten, zal de Raad – zoals reeds in het jaarplan voorzien – ook daarnaar kijken.

Opvolging aanbevelingen

Bij een vergelijking tussen de landen, wordt al snel duidelijk dat Sint Maarten bij de gevolggeving aan de aanbevelingen van de Raad, sterk achterloopt bij Caribisch Nederland en Curaçao. Daar waar het gaat om de gevolggeving en opvolging van aanbevelingen, loopt Caribisch Nederland voorop. Niet alleen wordt er in Caribisch Nederland consequent aandacht besteed aan de rapportages door de betreffende bewindspersoon (minister), ook worden de organisaties beter in staat gesteld om met de aanbevelingen aan de slag te gaan. In Sint Maarten heerst een omgekeerd beeld: de organisaties gaan zelf voor zover mogelijk met de aanbevelingen aan de slag, en krijgen daarbij amper ondersteuning. Evenmin hebben de Staten de regering erop aangesproken dat er geen of weinig aandacht voor verbeteringen is. Sterker nog in een aantal gevallen kon dit ook niet omdat een aantal rapporten van de Raad tot op heden niet zijn aangeboden aan de Staten. De controlerende taak van de Staten op de regering boet daardoor sterk aan waarde in. Daarbij ontstaat het beeld dat de bestuurlijke overheid ver verwijderd staat van de uitvoering. Als structureel knelpunt noemde de Raad reeds de aandacht van de bestuurlijke overheid voor de rechtshandhaving.

De Raad beveelt aan dat de bestuurlijke overheid met structurele aandacht voor de rechtshandhaving, de Staten daarover voor- en inlicht. De Raad beveelt de Staten aan om diens controlerende functie uit te oefenen, en daarover geregeld met de Minister van Justitie te debatteren.

Financiën en besluitvorming

Gegeven de huidige situatie ziet de Raad aanleiding om een aparte paragraaf aan de financiering van de rechtshandhaving te wijden. Geregeld krijgt de Raad te horen dat er structurele en noodzakelijke voorzieningen niet gefinancierd worden. Dat geldt eveneens voor voorgenomen projecten. De Raad gaat in deze paragraaf alleen in op (de gevolgen van) het tekortschieten, niet op beleidsmatige financieringskeuzen.

Als voorbeelden worden genoemd:

- structurele betalingsachterstanden en/of het uitblijven (van opvolging) van genomen beleidsbeslissingen bij de informatietechnische voorzieningen (bijvoorbeeld ActPol/Summit, FMS/BMS, JIS, elektronisch toezicht, kopen/verlengen licenties), met als gevolg het worden afgesloten van het systeem danwel niet in gebruik kunnen nemen of gebruik kunnen (blijven) maken van een systeem;
- structurele vertraging in het nemen van voor de rechtshandhaving cruciale financiële beslissingen en/of accorderen daarvan in zijn algemeen.
- structurele betalingsachterstanden, met als gevolg het stopzetten van of oplopen van lange vertragingen in lopende opsporingsonderzoeken (bijvoorbeeld bij geleverde diensten door het Nederlands Forensisch instituut);
- structurele vertraging in de landsbijdrage, met als gevolg het niet (zelf) kunnen voldoen van betalingsverplichtingen (bijvoorbeeld t.a.v. het Openbaar Ministerie);

Het voorgaande dient eveneens ter illustratie dat er structurele zaken, van eminent belang, niet goed lopen op St. Maarten. Omdat deze financiële aspecten inmiddels een min of meer structureel karakter kennen, is de Raad bezorgd over de grote gevolgen voor de organisaties binnen de rechtshandhaving en maar daarmee ook voor de maatschappij als geheel.

Los van de financiering, komt naar voren dat besluitvorming over de financieringen vaak lang op zich laat wachten. Ook daardoor stagneert verdere ontwikkeling.

De Raad beveelt aan om zo spoedig mogelijk een lange termijn plan voor de ontwikkeling van de organisaties en voorzieningen te maken, voorzien van een gedegen financieringsplan. Vervolgens beveelt de Raad aan de besluitvorming hierover voortvarend ter hand te nemen en er uitvoering aan te geven.

De Raad hecht er waarde aan op te merken dat er momenteel, sinds begin 2018 vanuit het Ministerie van Justitie wel met veel inzet wordt getracht om verbeteringen door te voeren. In het kader van de wederopbouw wordt aan alle kanten gewerkt aan planvorming.

Het gebrek aan capaciteit en toegang tot middelen speelt het ministerie hier echter parten. De financiële mogelijkheden van het land zullen de komende jaren grote beperkingen kennen. De Raad is van oordeel dat de rechtshandhaving een essentieel onderdeel vormt voor een goede wederopbouw. In dat kader dienen de bij de wederopbouw betrokken partijen zich bewust te zijn van het belang van ontwikkeling van de rechtshandhaving, en ervoor waken dat er geen sprake van achteruitgang, maar vooruitgang zal zijn.

Zelfstandige rechtshandhaving

In eerdere rapportages vòòr de landswording van Sint Maarten is reeds geconstateerd dat het eiland niet zelfstandig in staat zal zijn om de rechtshandhaving te waarborgen.¹

Evengoed is er voor gekozen om rechtshandhaving wel als autonome taak bij het land Sint Maarten te beleggen. Terugblikkend op 2017 en gezien de huidige stand van zaken, rijst de vraag opnieuw of het Land op korte dan wel middellange termijn alsnog zelfstandig in staat zal zijn deze te waarborgen. Zonder de volledige aandacht daarvoor van de overheid, de beschikbaarheid en allocaties van voldoende middelen, beleidsvorming, en besef van en een antwoord op de vraag: 'waar willen we met de rechtshandhaving naartoe?', is de Raad van oordeel dat het land daartoe niet in staat is. In de afgelopen maanden is er veel bijstand

¹ Plan Veiligheid Nederlandse Antillen 2007 / Sint Maarten 2008

² Onlangs is besloten de bijstand tot in elk geval September 2018 te verlengen.

vanuit Nederland naar Sint Maarten gekomen, waarbij met name de politie en de gevangenis ondersteund werden. Het is voor eenieder duidelijk geweest dat Sint Maarten niet zonder die bijstand had gekund. In de samenleving en bij de Raad heerst de opinie dat Sint Maarten niet zonder (een vorm van) bijstand zal kunnen.

Daarnaast heeft de bijstand ook binnen de organisaties veel positieve ontwikkeling teweeg gebracht. Het Korps en diens medewerkers hebben dit als zeer positief ervaren. De vrees bestaat, dat wanneer de bijstand afloopt, de door de organisaties en de bijstand bereikte vooruitgang zal afnemen.² Zeker met de huidige financiële stand van zaken zal het het land aan de benodigde middelen ontbreken voor de verdere opbouw van de rechtshandhaving, die reeds voor de passage van de orkanen Irma en Maria hard nodig was: als de middelen er voor de orkanen niet waren, dan zijn die er nu zeker niet. Het is om die reden van belang dat er hetzij een manier wordt gevonden waarop Sint Maarten wel zelfstandig in staat zal zijn de rechtshandhaving te waarborgen, hetzij een manier van samenwerking weet op te zetten waarmee het de autonome taak wel kan uitoefenen. Dat laatste lijkt vooralsnog een meer realistische en haalbare oplossing dan het eerste. Binnen het Koninkrijk biedt wetgeving daarvoor reeds de mogelijkheden, die tot op heden niet optimaal worden benut. Bereidheid tot samenwerking is nog belangrijker. Ook in het kader van de wederopbouw kunnen de mogelijkheden worden onderzocht. De praktijk heeft onlangs aangetoond dat men elkaar in tijden van moeilijkheden (crisis) goed weet te vinden. Dit lijkt een belangrijk voorbeeld voor de toekomst.

Conclusie

De Raad meent dat de rechtshandhaving op Sint Maarten momenteel zo kwetsbaar is, dat het onveranderd doorgaan op deze manier, niet meer te verdedigen valt en daarmee onverantwoord is. De organisaties binnen de rechtshandhaving die zich dagelijks inzetten voor een veilig(er) Sint Maarten verdienen dezelfde toewijding van de overheid en het bestuur. Om die reden gebruikt de Raad deze Staat van de rechtshandhaving 2017 als oproep aan de overheid om de aandacht aan de rechtshandhaving te schenken die het nodig heeft. De Raad acht het daarbij van belang te benadrukken dat de bestuurlijke aandacht voor de rechtshandhaving prioriteit heeft, waarna vervolgens moet worden voorzien in de structurele oplossingen voor de grote uitdagingen waar Sint Maarten voor staat. Samenwerking binnen het Koninkrijk staat daarbij voor wat betreft de Raad voorop.

² Onlangs is besloten de bijstand tot in elk geval September 2018 te verlengen.

Colofon

Raad voor de rechtshandhaving

Goldfinch Road 11 | Point Blanche | Sint Maarten

info@rrh-sxm.org